

Pri Lovčevih.

(Piše Ivan Rekar.)

(Konec.)

IV.

Zvonilo je mrliču. Domača družina, zbrana okoli mize pod staro tepko, je že povečerjala, ko so se začeli ubrani glasovi zvonov, znaneči smrt zemljana. Sivolasi oče je začel moliti. Tudi jaz sem sklenil roke k molitvi, a v srcu, v srcu mi je bilo tesno kakor še nikoli. Ko sem čul besede: »Molimo še za Lovčevega Matijčka«, utrnila se mi je solza, zaihtel sem. Kaj pa tudi ne bi? Saj mi je vzela neizprosna smrt najljubšega prijatelja — Matijčka.

Kako je vendar to prišlo?

I, kako; neki od onega časa, ko je padel v vodo, je vedno bolehal in pokašljeval. Izkušeni ljudje so majali z glavami, češ, ta ne bo dolgo trave tlačil. Prav so sodili, a jaz jim nisem verjel, zakaj še misliti si nisem upal, da bi Matijček umrl. In vendar ga je vzelo!

Obiskal sem ga skoro slednji dan. Kako me je bil pa tudi vesel!

V duhu vidim blede obraz, upadla lica in rosne oči, da, cela njegova postava mi plava pred očmi.

»Si vendar prišel! Že sem mislil, da te ne bo«, to so bile njegove besede, katere je vsakikrat ponovil, kadar sem ga obiskal. Takoj sva šla v hladno senco pod oreh. Ker je bil slab, moral sem ga jaz peljati, da ne bi omahnil.

»Oj, le pusti me, saj v nogah sem še zmiraj trden, da prav z lahka stopam.« In revež je res spustil mojo roko, da bi sam prestopal, ali toliko, da ni padel.

Ko sva ležala v mehki travi pod orehom, pogledal me je tako proseče in tako milo, da sem takoj uganil, da bi mi rad kaj povedal, ali me pa povprašal o čem.

»Le povej mi le, kar misliš.«

Sirotek se pritisne k meni in mi na pol šepetaje pové: »Ti, veš, jaz bom umrl.« Oj, kako tožen glas je bil to!

Tudi meni se je dozdevalo, da bo kaj tacega, ali nisem mu hotel jemati upanja, da ozdravi.

»Tiho bodi, tiho, še nekaterikrat bova pasla skupaj, jaz Čado, ti pa Dimko. Nič se ne boj.«

»Saj se nič ne bojim umreti, zakaj videl bom lepe reči, nebesa, kjer so angeljci in svetniki, in moj patron sv. Matija je tudi tam. Oj, lepo mora biti tam gori, lepó!«

»Seveda je, pa še kako. Tam se ti bo zdelo sto let le jedna pičila ura, tako je prijetno, saj so nam pravili gospod kapelan.«

Matijček me je zvesto poslušal, oči so mu žarele veselja, a v obraz je ostal bled, bled ko vosek.

»Rad bi šel tja gori, če bi šli z menoj oče in mati; oh, vse, vse bi moralo tja iti, kamor jaz, veš, tudi ti, Ivanek.« Govoril bi bil še dalje, ali hud kašelj mu ustavi besedo.

Tako so minevali dnevi, tedni in meseci, ne da bi se bilo obrnilo na boljše.

Gospod kapelan so ga večkrat obiskali in mu vselej kaj lepega povedali v tolažbo. A pripravili so mu še večje veselje. Kaj menite, kaj? Smel je prejeti sv. obhajilo.

Dosti ljudij se je zbralo, ko so prinesli duhovnik Najsvetejše k Lovčevim. Po opravljeni spovedi so gospod lepe besede polagali v srce bolnikovo, kakor tudi vsem pričujočim. Ljudje so bili ginjeni do solz, ko so gospod kapelan utihnili in dali bolniku zadnjo popotnico — Telo Gospodovo. Matijček je bil ves zamaknjen, njegovo oko je bilo uprto le na sveto razpelo, a v suhi ročici je prebiral jagode na molku. Po končani slavnosti, kajti to je bila res slavnost za Lovčevo hišo, poslovil se je presérčno od vseh tovarišev, ki so ga prišli obiskat ob tej priliki, vsacemu je stisnil roko in ga prosil, naj mu ne zameri, če ga je kedaj razžalil. Ko se je ljudstvo razšlo, je zaplakal in jokal, da ga ni bilo utešiti.

Zadnji dan sem bil še pri njem. Danes že ni mogel več iz postelje, noge so mu zatele. Okrog svojega ležišča je imel obešenih vse polno svetih podob, v roki je pa vedno držal molek. — Zdravil, kar mu jih je bil zapisal zdravnik, ni več vžival.

»No, Matijček, kako se kaj počutiš? Je kaj bolje?« ga nagovorim.

»Danes mi je precej odleglo, samo noge so mi težke. Če bi šlo tako naprej, bi še sčasoma ozdravel, ali mar ne?«

Revež, ni si mogel izbiti iz glave, da je nemogoče zdravje nazaj dobiti. Kakor vsacemu bolniku, tako se je tudi njemu vsiljevala vabljava misel: »Mogoče, da pa vendar ozdravim.«

»Če bi se ne videla več z Bravčevim Jožkom in z drugimi tovariši, povej jim, naj bodo bolj pridni. Glej, če bi ne bil šel v vodo, morda bi bil zdrav.«

»Le molči, saj gotovo še ozdraviš. Danes, praviš, ti je nekoliko bolje, jutri zopet nekaj in tako naprej«, pričnem ga tolažiti, kajti tudi meni se je rodila misel, da Matijček morda le ozdravi.

»Veš, če bi ozdravel, jaz bi bil bolj priden. V šoli bi pazil na vsako besedo, stariše bi še raji ubogal; ves bi bil drugi.«

Mati, ki je slišala te besede sinčkove, pokrila si je obraz s predpasnikom in pretakala solze.

Tudi oče je prišel pogledat večkrat k svojemu ljubemu Matijčku, povprašajoč, česa želi. A dolgo ni ostajal v sobi, srce mu ni dalo miru.

Predno sem odšel domov, moral sem ga poljubiti in jokaje sva se ločila — za vselej.

Proti večeru je že naznanjal vaški zvon, da ni več — Matijčka.

Pogreba ne bom opisoval, le toliko povem še, da mi je bilo hudo, neznano hudo za njim — za najljubšim prijateljem.

* * *

Tebi pa, mili moj prerano umrli drug, ki se veseliš v rajskih nebesih, ki vživaš srečo, kakoršne nima ta solzna dolina, tebi postavim te skromne vrstice kot spominek nekdanjega prijateljstva.

Povesti iz avstrijske zgodovine.

(Piše Al. Stroj.)

VI.

Ernst Železni.

Pričetkom petnajstega stoletja so prišle hude nadloge nad Štajersko, Koroško in Kranjsko. Tedaj so začeli našo domovino napadati divji Turki. Dvesto let so sejali pomladi naši očetje v strahu, da pride jeseni kruti sovrag in jim pokonča pridelke. Vsak dan so se tedaj bali starčki in žene, da jih pride mučiti in trpinčiti divji Turek; vsak trenutek so trepetali pred neusmiljenim sovražnikom mladeniči in deklice v strahu, da jih odpelje v v turško sužnjost, iz katere ni bilo rešitve.

Ko so se pričeli oni žalostni časi, vladal je na Štajarskem, Koroškem in Kranjskem Habsburžan Ernst Železni. Kot skrben oče svojih podložnikov si je prizadeval braniti jih zlasti zoper napade krvoločnih Turkov. Pa to je bila težka naloga! Turki so se prikazali sedaj tu, sedaj tam ob meji, plenili in požigali; potem pa so zopet hitro odšli, kakor so prišli. Poteptano polje, požgana mesta in sela so kazala pot, kjer so hodili Turki. Tako so tudi l. 1418. planili na slovensko štajersko zemljo. Najprej so se hoteli polastiti Radgone. Mesto sicer ni bilo posebno dobro utrjeno, a vendar si ga Turki niso mogli osvojiti. Možje, mladeniči, žene in celo otroci so šli na ozidje in se branili s puščami, kamenjem in vrelin kropom proti sovražniku. Osramočeni se morajo Turki umakniti. Silno so bili radi tega razkačeni; razkropé se po mestni okolici in prično strahovito pokončevati vse, karkoli dosežejo.

Nesrečnim Radgoncem in okoličanom pridejo na pomoč Hrvatje in Slovenci iz vseh krajev, s Koroškega, Kranjskega, Štajerskega in Hrvatskega in se zberó pod poveljnikom Ernstom. Slovencev je bilo 12.000, Turkov nad 20.000. Prične se huda bitka. Zdaj zmagujejo Slovenci, zdaj Turki. V silnem bojnem metežu pade raz konja vojvoda Ernst; zvesti Slovenci ga rešijo, da ne pride sovražnikom v roke. Srdito planejo sedaj v boj Slovenci in Hrvatje; zlasti hrabro se obnaša vodja Hrvatov, Frankopan, ki s sabljo zadene turškega poveljnika, Ahmet-Bega, in s tem bitko odloči. Turki se ne morejo več bra-